

Анотація до дисципліни «Історик і політика: конфлікт vs гармонія»

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історик і політика: конфлікт vs гармонія» є підготовка аспірантів до самостійного аналізу актуальних проблем історії і політики, сформуванню розуміння діалогічного характеру духовної і політичної традиції України та європейських країн, що дозволяє орієнтуватися у реаліях сучасного світу.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Історик і політика: конфлікт vs гармонія» є: дослідження механізму взаємодії історика і влади.

Згідно з вимогами освітньої програми аспіранти повинні досягти таких результатів навчання (компетентностей):

знати:

- джерела та літературу з проблеми курсу,
- проблему генерацій істориків як нової аналітичної структури,
- культурні та історіографічні місії різних поколінь істориків,
- різні типи інтелектуальних співтовариств та корпорацій істориків, теоретичні та практичні аспекти вивченні наукових шкіл в історіографії.

вміти:

- провадити самостійних аналіз сучасної політичної ситуації в Україні, виконувати кваліфікаційну дослідницьку роботу по вивченню історії і політики,
- аналізувати такі явища як «синдром комунікації», політизована історія, інструменталізація історії.

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення навчальної дисципліни «Історик і політика: конфлікт vs гармонія» передбачає використання досягнень наступних дисциплін:

1. Історії України – при дослідженні основних періодів минулого України та розвитку європейської політичної культури, найважливіших дат, процесів, подій в історії, особливостей суспільно-політичної діяльності її найвидатніших представників, вміння визначати причинно-наслідкові зв'язки в історії.

2. Соціології – при вивченні особливостей історичних періодів європейської історії та соціальних умов для формування національних особливостей духовного розвитку.

3. Філософії – при характеристиці історичних епох у минулому Європи, вивченні та співставленні історії філософської думки в Україні та інших європейських країнах.

4. Політології – для висвітлення політичних проблем, що вплинули на формування етноконфесійних відмінностей поліетнічного європейського середовища.

Вивчення навчальної дисципліни планується за наступними розділами:

Розділ 1. Конструювання загальної моделі взаємодії інтелектуальних генерацій та політичної влади

Тема 1. Історики покоління шляхетської революції в Речі Посполитій (середина XVI ст.)

Кромер: історія для світу. Протестанти і М. Бельський: історія для «народу». Іловський: перший теоретик. Хроніки «свого часу»: Оріховський etc.

Тема 2. Культурні та історіографічні місії генерацій істориків

Максим Ковалевський: похід у владу. Віктор Петров (1894–1969): історик і влада. Кость Штеппа vs Влада: арешт і слідство (1938–1941).

Тема 3. Наукова школа та схолярна ідентичність істориків

Наукові школи: несучасні сучасники. Моделювання «державницької школи» В'ячеслава Липинського: мислитель в системі інтелектуальних мереж. Дмитро Яворницький і формування Катеринославської/ Дніпропетровської наукової школи українознавства.

Розділ 2. Історик і влада: механізм взаємодії

Тема 4. Український історик та влада

«Синдром комунізації» істориків і його живучість у пострадянській українській історіографії. Українські історики, політичні генерації та радянська влада: нова аналітична структура радянської історії.

Тема 5. Інтелектуал між наукою та політикою

Небезпеки історичного мислення та соціальні функції історика у сучасному світі. «Політизована історія»: різні виміри одного поняття. Історик, влада, пам'ять: координати семантичного простору. Історія та історики у сучасному медійному просторі України.

Тема 6. Співтовариства вчених, корпорації істориків

Роль партійних функціонерів у творенні «колективного стилю» українського радянського історіописання. Вчений та влада у контексті політології в пострадянській Україні. Перспективи дослідження співтовариства істориків як «емоційного співтовариства».

АУДИТОРНА РОБОТА

Вивчення тем:

Культурні та історіографічні місії генерацій істориків.

Наукова школа та схолярна ідентичність істориків.

Український історик та влада.

Інтелектуал між наукою та політикою.

Співтовариства вчених, корпорації істориків.

Самостійна аналітична робота

Вивчення тем:

1. Перебудова та українська історична наука.
2. Нова модель взаємодії науки і влади: програма повернення спадщини.
3. Поколіннева структура науки (історіографічна місія третього покоління радянських істориків).
4. «Точка неповернення» в науці: наслідки та нові виклики.
5. Чому генераційний підхід не отримав розвитку в СРСР?
6. Перспективи поколінневої моделі інтерпретації української інтелектуальної історії ХХ ст.
7. Способи впливу політики на професійне історіописання.
8. Що таке «політизована історія»?
9. Чи можлива неполітизована історія?
10. «Цифрова революція» та функції історика.
11. Характеристика сучасного медійного простору України.
12. Історія у сучасному українському медіа-просторі.
13. Роль істориків як публічних інтелектуалів.
14. Передумови генези політичної науки на пострадянському просторі: триумф влади, підлеглість дослідників.
15. Чи існувала державницька школа В. Липинського?
16. Мови інтелектуальних комунікацій.
17. Липинський про своє інтелектуальне середовище.

Рекомендована література

1. Історик і влада. Колективна монографія. Відповідальний редактор В. Смолій; творчий керівник проекту І. Колесник. Київ: Інститут історії України НАН України, 2016. 543 с. URL : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-7782-3/978-966-02-7782-3.pdf>
2. Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті. пер. з нім. К. Дмитренко, Л. Доронічева, О. Юдін. Київ, 2012.
3. Афанасьев Ю. Другая война. История и память. URL : http://www.yuri-afanasiev.ru/articles/art_1996_59.htm
4. Головка В.В. Історіографія кризи історичної науки. Український аспект. Київ, 2003. 228 с.

5. Догерті Дж. Усі брешуть, або як трансформувалися російські ЗМІ, URL : http://osvita.mediasapiens.ua/ethics/manipulation/usi_breshut_abo_yak_transformuvalisya_rosiyski_zmi/
6. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика. Київ, 2012.
7. Еванс Р. Дж. На захист історії. Львів, 2008.
8. Зашкільняк Л. Історична пам'ять та історіографія: методологічні аспекти взаємодії. *Національна та історична пам'ять*. 2012. Вип.2.
9. Інститут історії України Національної академії наук України: Документи і матеріали 1936–1991: У 2 кн. Відп. ред. В. А. Смолій; упор. О. С. Рубльов, О. В. Юркова. Київ, 2011. Кн. 1: 1936–1947.
10. Калакура Я. Образ українського радянського історика в контексті інтроспекції. *Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки*. Вип.8. Київ, 2015. С.41-53.
11. Касьянов Г. Dansemacabre: голод 1932 –1933 років у політиці, масовій свідомості та історіографії (1980-ті – початок 2000-х). Київ, 2010.
12. Козеллек Р. Минуле майбутнє. Про семантику історичного часу. Пер. з нім. Київ, 2005.
13. Колесник І. Українська історіографія: концептуальна історія. Київ, 2013.
14. Копилов В.О. Влада і знання: генезис ідей епістемократії. Харків, 2009.
15. Мангайм К. Ідеологія та утопія. Київ, 2008.
16. Нагорна Л. Історична пам'ять: Теорії, дискурси, рефлексії. Київ, 2012.
17. Нора П. Теперішнє, нація, пам'ять. Перекл. з франц. А. Рєпа. Київ, 2014. 272 с.
18. Нора П. Історія як захист від політики, URL : <http://www.historians.in.ua/index.php/istoriya-i-pamyat-vazhki-pitannya/117-pier-nora-istoriia-iak-zakhyst-vid-polityky>
19. Острянюк А.М. Наукові історичні школи в Україні: фантоми української історіографії. *Історіографічні дослідження в Україні*. Зб. наук. пр. Київ, 2012. Вип. 22. С. 293–310.
20. Плохій С. Великий переділ. Незвичайна історія Михайла Грушевського. Пер. з англ. Київ, 2011.
21. Рікер П. Історія та істина. Пер. з фр. В.Й.Шовкуна. Київ, 2001.
22. Рюзен Й. Нові шляхи історичного мислення. Львів, 2010.
23. Савенок Л. Вчений-історик і суспільство в УСРР часів непу: характер і наслідки взаємодії. *Проблеми історії України: факти, судження, пошуки*. 2007. №7. С.293-294.
24. Савчук В. Інтелігенція Дніпропетровщини в «обіймах» влади: 20–30-ті роки ХХ століття. *Реабілітовані історією: у 27 т. голов. ред. кол.: Тронько П. Т.(голова) [та ін.]*. Дніпропетровська область: [у 2 кн.]. Кн. 1. Дн-ськ, 2009.

25. Тельвак В. Між історією і політикою: рецепція творчої спадщини Михайла Грушевського після 1914 року. *Михайло Грушевський. Твори у 50 томах. Т.46.* Кн. II. Львів, 2015.
26. Україна у підручниках та інформаційному просторі країн світу. Укладачі Б.М. Жебровський, О.А. Удод. Київ, 2011. 88 с.
27. Шартъє Р. Минуле в теперішньому. Історія, література, пам'ять. *Європейський світ.* Київ, 2012. Вип.3. С.7-12.
28. Шацька Б. Минуле – пам'ять – міт. Чернівці, 2011.
29. Шевчук Д. Смысл і межі політичного: філософська інтерпретація. Острог, 2014. 374 с.